

„Să ne aducem aminte de cei săraci”

(Gal. II, 10)

PASTORALĂ
pentru constituirea
Fondului Filantropic Eparhial
1998

† ANTONIE

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOPI
AL SIBIULUI ȘI MITROPOLIT AL ARDEALULUI,
CRIȘANEI ȘI MARAMUREȘULUI

P.C. stareți, protopopi și preoți, Cuvioaselor starețe și maici și tuturor binecredincioșilor creștini har, pace și ajutor de la Dumnezeu, iar de la noi arhierească binecuvântare.

An de an, la 6 decembrie urmând firul unei tradiții milenare, Biserica Creștină prăznuiește cu aleasă evlavie pe Sf. Ierarh Nicolae făcătorul de minuni.

Este unul dintre cei mai cunoscuți, mai venerați și mai iubiți sfinți, cinstit deopotrivă de toți creștinii și care a rămas peste veacuri ca o adevărată pildă de ierarh și păstor sufletesc care după cuvântul Mântuitorului Hristos „și-a pus sufletul pentru oile sale” (Ioan 10, 11).

Sf. Ierarh Nicolae a rămas și va rămâne în conștiința tuturor veacurilor ca un exemplu de milostenie, de compasiune și de iubire sinceră față de cei aflați în suferințe, în boli și necazuri, față de cei săraci, față de cei cu familii numeroase și față de „tot sufletul cel necăjit și întristat”, cum glăsuiește o rugăciune a Bisericii Noastre.

Milostenia creștină este singurul mijloc prin care și noi, urmând exemplul Sf. Nicolae ca și al celorlalți sfinți ai Bisericii noastre, putem să venim în ajutorul tuturor celor ce sunt întru nevoi, ea este cea care ne va face bineplăcuți înaintea lui Dumnezeu, Care, văzând bunătatea noastră arătată celor săraci, ne va fi și nouă milostiv, ne va apăra de orice primejdie și neputință căci scris este „milostenia iartă multe de păcate”. Sf. Ioan Gură de Aur ne învață că milostenia aduce iertarea păcatelor zicând: „oricare ar fi păcatele tale dacă faci milostenie, nu te teme, ea cântărește mai mult decât ele în balanța dreptului Judecător”, iar Sf. Ap. Iacob arată și el același lucru: „Mila biruiește în fața judecării” (Iacob 2, 13).

În predica de pe munte, Mântuitorul Hristos fericește și pe cei milostivi zicând celor ce-l ascultau dar și nouă celor de astăzi: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui” (Matei 5, 7), iar Sf. Ap. Pavel, apostolul neamurilor, îi îndemna pe creștinii vremii sale, deci și pe noi, „să ne aducem aminte de cei săraci” (Gal. II, 10), dovăduindu-ne prin aceasta că iubirea și mila ne vor face să fim bineplăcuți înaintea lui Dumnezeu și a semenilor noștri. Sf. Vasile cel Mare spunea, legat de aceasta că: „Domnul ne-a învățat că trebuie să socotim ca aproapele nostru pe fiecare om, pe cel care pătimește, pe cel care are nevoie de ajutor”, iar Psalmistul David grăiește: „Fericit cel care caută la cel sărac și sărman, în ziua cea rea îl va izbăvi pe el Domnul” (Ps. 40, 1).

La fel ca și în anii trecuți, ne îndreptăm cu un Apel stăruitor către toți credincioșii ortodocși din Arhiepiscopia Sibiului, către toate inimile bune și milostive în vederea strângerii de fonduri bănești pentru alinarea suferințelor sufletesti și mai ales trupești ale celor lipsiți și nevoiași dintre noi.

Mântuitorul Iisus Hristos însuși ne-a arătat pildă de milostenie și de compasiune față de cei bolnavi și neajutorați, tămăduind neputințele oamenilor, vindecând sufletele rănite de păcat, și mângâind pe toți cei oropsiți.

El însuși ne-a arătat că la înfricoșata Judecată pe lângă alte întrebări la care vom fi obligați să dăm răspuns bun va fi și aceea legată de cum am știut și cum am lucrat în a-i ajuta pe cei săraci și bolnavi, pe cei din temnițe și pe cei străini (Matei XXV, 34—46) și în funcție de aceasta vom dobândi sau vom pierde bunătățile cele veșnice din Împărăția lui Dumnezeu, cărora pe toți să ne învrednicimscă Tatăl Ceresc să ne facem părtași prin rugăciunile Sf. Ierarh Nicolae și ale tuturor sfinților.

Iubiți credincioși,

Iată deci în puține cuvinte datoria pe care o aveam cu toții de a fi milostivi și de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral, și aceasta este porunca divină descoperită nouă de însuși dumnezeiescul nostru învățător Mântuitorul Iisus Hristos cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat ca să ne facă pe toți „fii ai celui Preaînalt”.

Avem nădejdea că și în acest an, la fel ca și în cei precedenți. Dvs. veți răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutați financiar sute de familii și persoane nevoiașe, săraci, handicapați, oameni bolnavi, elevi din familiile cu mulți copii, iar cu prilejul marilor sărbători creștine: Crăciunul și Sf. Paști, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 16 milioane lei. Astăzi când Biserica noastră strămoșească este chemată la o slujire a oamenilor, și în primul rând la o susținută activitate filantropică și misionară, oboșul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii: „Dumnezeu iubește pe Cel ce dă cu inimă bună”, se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-și îndeplinească așa cum se cuvine menirea ei de a fi adevărata mamă a tuturor celor năpăstuiți.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creștine și să vă dăruiască Dvs. și familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înțelegere, belșug și toate darurile Sale cele cerești și viața cea de veci.

Vă mulțumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel și Vă mulțumesc și în numele celor care vor fi ajutați de către Centrul nostru Eparhial din darul Dvs., și care se vor ruga și ei la rândul lor pentru sănătatea și mântuirea Dvs.

Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate și de a avea numai bucurii în viață. Iar Bunul Dumnezeu, „Cel milostiv și de oameni iubitor”, să Vă dăruiască sănătate și mântuire, iar mila și bunăvoința Lui să fie cu noi cu toți acum și pururea și în vecii vecilor. AMIN.

Al vostru al tuturor de tot binele voitor
și pururea către Domnul rugător

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului
și Mitropolit al Ardealului

Data în reședința noastră din Sibiu în preajma sărbătorii Sf. Nicolae, 1997.

Îndreptător al credinței și chip al blândețelor

Scurte considerații cu privire la viața și activitatea Sf. ierarh Nicolae

Acest mare părinte al Bisericii a trăit în secolul al IV-lea (340). S-a născut la Patara, din provincia Licia, a Asiei Mici (sudul Turciei de astăzi).

După ce a deprins tainele învățării, a fost făcut preot de către un unchi al său, care era episcop la Patara și a putat același nume ca și el.

Dorind să calce pe locurile unde a petrecut trupestul Mântuitorului, evlaviosul preot Nicolae a călătorit în Palestina, poposind în sfânta cetate a Ierusalimului și vizitând și celelalte locuri unde s-au derulat principalele evenimente ale mântuirii.

De acolo, revine în Patara sa natală și se așază în Mănăstirea Sionului, din localitate, pe care o zidise unchiul său, episcopul.

Vacatându-se însă scaunul mitropoliei din Mra, localitate aflată în aceeași provincie a Licii, alegerea episcopilor din acele părți s-a oprit asupra lui Nicolae. L-au recomandat țarțele de evlavie și neobosită slujire în dragoste, care i-au împodobit viața. Ajuns mitropolit, s-a făcut tuturor toaie, după cuvântul Apostolului neamurilor. „Toată ziua se îndeletnicea cu lucrurile ce se cuveneau dregătoriei sale, ascultând nevoile celor ce veneau la dânsul, iar ușile casei sale erau deschise tuturor, căci era bun către toți și apropiat. Sămanilor

le era tată; săracilor, milostiv; mângâietor celor ce plângeau, ajutorător celor năpăstuiți și tuturor mare făcător de bine” (vezi: Viețile Sfinților pe luna decembrie, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor 1993, p. 131).

S-a întâmplat însă ca peste Biserica lui Hristos să se abată un viitor pustiu, prin persecuția declanșată de împărații păgâni de la Roma, Dioclețian și Maximian. Pentru că Sf. Nicolae și-a apărut și încurajat turma a fost aruncat în închisoare. Dar Dumnezeu l-a izbăvit de la moarte, prin venirea la cârmă imperiului a lui Constantin cel Mare, care a lăsat să încezeze persecuția împotriva creștinilor. Revenit între credincioșii săi, vrednicul episcop a slujit cu și mai multă râvnă.

Când Biserica a fost din nou tulburată, de această dată din teroarea ei, prin ereticul Arie, care tăgăduia Dumnezeu și pe Hristos, Sf. Nicolae s-a angajat, cu tot zelul în luptă. A luat parte la I Sinod Ecumenic de la Niceea, din anul 325, alături de alți episcopi precum: Alexandru al Alexandriei, cu diaconul său Atanasie, ajuns mai apoi Sf. Atanasie cel Mare, Macarie al Ierusalimului, Eusebiu al Cezareei Palestinei, Spiridon al Trimitandei (din Creta).

(Continuare în pag. a III-a)
Pr. prof. D. ABRUDAN

Festivitate aniversară la Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu

Dl. Episcop Christoph Klein sexagenar

Ziua de 20 noiembrie a.c. a fost o zi aniversară pentru Episcopia Evanghelică C.A. din țara noastră, prin faptul că în această zi, întâi Stătătorul ei, Excelența Sa dl. Episcop Christoph Michael Klein a împlinit frumoasa vârstă de 60 de ani.

Cu acest prilej, Consistoriul Superior al Episcopiei a organizat o manifestare omagială în cadrul căreia a fost sărbătorit în chip festiv cel care este cel de-al 35-lea episcop al Bisericii Evanghelice din România, dl. Christoph Klein.

Erau prezenți invitați din țară și de peste hotare, reprezentanți ai clerului și credincioșilor evanghelicilor luterani, membri ai Forumului Democrat al Germanilor din România, reprezentanți ai cultelor religioase din Ardeal, autorități civile ale județului Sibiu, un numeros public.

După serviciul divin condus de către pastorul Klaus Daniel, a luat cuvântul dl. Klaus Peter-Barth, care într-o scurtă dar cuprinzătoare alocuțiune a creionat portretul moral și intelectual al d-lui episcop Christoph Klein, scoțând în relief contribuția majoră pe care și-a adus-o în calitate de episcop la bunul mers al activității Bisericii Evanghelice în rezolvarea problemelor specifice populației germane din Transilvania, precum și la relațiile de frățietate dintre cultele religioase din România.

Dl. Mozes Arpad — episcop al Bisericii Sinodopresbiteriene S.P. din Cluj a transmis un mesaj de felicitare și un cuvânt de salut din partea credincioșilor luterani maghiari din Transilvania.

Din partea I.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, a fost prezent la festivități P.S. VISARION RAȘINĂREANU, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

P.S. Sa, luând cuvântul, a reliefat faptul că ziua aniversară de astăzi a Episcopiei Evanghelice C.A. din Sibiu se constituie într-o sărbătoare și pentru Mitropolia Ardealului în general, iar pentru Arhiepiscopia Sibiului în special, și aceasta pentru faptul că dl. episcop Christoph Klein este cunoscut de către ierarhii și clerul ortodox din Ardeal, ca un teolog de excepție și ca un ecumenist versat, aducându-și o contribuție remarcabilă la temelierea și menținerea aceluia ecumenism pe plan local între clerul și credincioșii diferitelor culte.

P.S. Sa a reliefat apoi bunele relații existente între credincioșii ortodocși și cei luterani, între ierarhii celor două confesiuni, de-a lungul vremii și și-a exprimat speranța că acestea vor continua și în viitor spre folosul și binele credincioșilor noștri care de secole au muncit, s-au rugat și au conviețuit în bună pace și înțelegere aici pe pământul românesc al Ardealului.

P.S. Sa a transmis cele mai alese urări de sănătate și ferice sărbătoritului — din partea I.P.S. Mitropolit ANTONIE, precum și urări de rodnici și binecuvântată păstorie în slujba Bisericii și a credincioșilor evanghelicilor din România.

Au luat apoi cuvântul din partea autorităților civile ale județului Sibiu: dl. Nicolae Nan, președintele Consiliului județean Sibiu, dl. Virgil Ispas, prefectul Județului Sibiu, dl. Ioan Itu, viceprimarul orașului Sibiu, care au evidențiat personalitatea episcopului Christoph Klein, precum și buna colaborare dintre Episcopia Evanghelică și autoritățile sibiene. Dl. Paul Philipp, președintele Forumului Democrat al Germanilor din România, a adresat un cuvânt de salut din partea acestei organizații guvernamentale, după care pastorul Kurt Franchy din Germania, coleg al sărbătoritului, a rostit un cuvânt adecvat în numele credincioșilor germani originari din România aflați în Germania.

Dl. Hermann Pitters, decanul Institutului Teologic Protestant, ramura Germană din Sibiu, a rostit un ales cuvânt de omagiere, rostit într-o latină impecabilă și academică, care a impresionat plăcut în-treaga asistență.

Un cuvânt de salut a fost rostit și de către Pr. Oscar Raicea, protopop romano-catolic din Sibiu, care a transmis urările credincioșilor catolici din Sibiu, după care au mai rostit scurte alocuțiuni Dr. Karl Heinz Farek din Germania și diaconul Mario Dietze din Sibiu.

A răspuns tuturor Dr. Christoph Klein, care a mulțumit lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să ajungă la această vârstă, precum și tuturor celor care i-au adresat cuvinte de urare și tuturor participanților.

Domnia Sa a reliefat apoi crâmpiele din activitatea sa ca dascăl și ca episcop, precum și câteva jaloane pentru activitatea viitoare în slujba Bisericii, a clerului și a credincioșilor evanghelicilor din România.

Se cuvine să creionăm și pentru cititorii noștri câteva date din biografia d-lui episcop Christoph Klein.

Domnia Sa s-a născut în anul 1937 la Sibiu, iar după studiile liceale a urmat între 1954—1959 cursurile Institutului Teologic Protestant din Cluj, după care a urmat cursurile de doctorat în teologie.

Între 1960—1964 a fost pastor al credincioșilor evanghelicilor din parohia Cața-Rupea, fiind apoi numit la Sibiu unde funcționează ca preot până în anul 1968, an în care este numit lector la Institutul Teologic Protestant din Sibiu. În anul următor este proclamat doctor în Teologie al Institutului Teologic Protestant din Cluj.

În 1976 se titularizează ca profesor de Teologie sistematică la Institutul Teologic Protestant din Sibiu, iar doi ani mai târziu este numit decan al acestei instituții, îndeplinind mai apoi și funcția de vicar episcopesc.

La 13 mai 1990, după trecerea la cele veșnice a regretatului episcop Albert Klein, a fost ales episcop al Episcopiei Evanghelice C.A. din România, fiind instalat în prezența a numeroși oaspeți din țară și de peste hotare, la 24 iunie 1990. Domnia Sa a avut și o bogată activitate ecumenică, fiind membru în Comisia pentru Burse și Schimbul Cadrelor în Federația Mondială Lutherană (1947—1985), precum și membru în Comisia pentru Credință și Constituție și în Comisia pentru Misiune și Evanghelizare ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor (1985—1990).

În anul 1990 Universitatea din Viena îi acordă titlul de doctor honoris causa, după ce între 1987—1988 a activat ca profesor oaspete la Catedra de Teologie Sistematică a Facultății de Teologie Evanghelică de la această Universitate.

Toate acestea ne îndreptătesc să-l considerăm pe episcopul Christoph Klein ca pe unul dintre marile personalități ecleziastice ale țării noastre și ca un prieten sincer, așa cum a dovedit-o de atâtea ori, al Bisericii Ortodoxe Române.

Dorim ca și cu acest prilej aniversar să-i adresăm alese urări de sănătate și de îndelungată slujire ca întâi Stătător al Bisericii Evanghelice C.A. din România în slujba ecumenismului și a bunei înțelegeri între Bisericile noastre.

Întru mulți și fericiți ani!

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Contribuția lui Nicolae Bălan viitorul mitropolit al Ardealului, la realizarea României Mari

În ultimile săptămâni ale primului război mondial, când, datorită anarhiei și haosului instaurate pe întregul teritoriu al Ungariei, se pierduse orice contact dintre românii ardeleni și autoritățile din România, Consiliul Național Român Central din Arad a cerut românilor din Sibiu să trimită la Iași un mesager cu scopul de a relua contactele cu Guvernul aflat în refugiu provizoriu în această localitate. S-a oferit ca voluntar tânărul profesor de la Institutul Teologic din Sibiu și redactorul publicațiilor Revista Teologică și Gazeta populară, Nicolae Bălan, datorită faptului că era necăzător și nu putea să-și riște decât propria sa viață. Însotit de căpitanul Victor Precup, a părăsit Sibiu în dimineața zilei de 1/14 noiembrie. După un drum de patru zile prin localitățile Medias, Tg. Mureș, Reghin, Bistrița, Vatra-Dornei, Pașcani, a ajuns la Iași la 5/18 noiembrie.

A doua zi N. Bălan s-a prezentat la generalul C. Coandă, președintele Consiliului de miniștri, căruia i-a exprimat situația din Ardeal și dorința populației ca armata română să treacă munții în Transilvania. Următoarea etapă a misiunii lui N. Bălan la Iași a fost Marele Cartier General, unde a fost primit de generalul Prezan. I-a prezentat pe hartă mișcările celor două divizii ale armatei austro-ungare aflate în Transilvania, dar și starea de spirit a populației românești care era nerăbdătoare să vadă odată armata română trecând Carpații.

La amiaza primei zile p-trecute la Iași, N. Bălan l-a vizitat și pe marele om politic Ion I.C. Brătianu, în casa căruia era întrunită întreaga conducere a Partidului Liberal. Profesorul Bălan a pulverizat teama politicianilor de peste munți că mișcările comuniste din Ungaria s-ar fi infiltrat și în Transilvania, arătând că în această provincie, liniștea publică era asigurată de gârziile naționale românești.

În următoarea zi, profesorul Bălan și căpitanul Precup l-au vizitat pe marele istoric Nicolae Iorga, iar a treia zi pe regele Ferdinand.

Rezultatul misiunii ardelenilor Iași nu a întârziat să apară. Deja la 10/23 noiembrie a plecat spre Transilvania un „aeroplan” românesc care a împrăștiat 6000 de manifeste deasupra satelor românești din Ardeal. Cel dintâi avion românesc care a survolat Transilvania a aterizat la Blaj, pe Câmpia Libertății. Căpitanul Precup, care l-a însoțit pe pilot în zborul spre Transilvania, a înmănat vicarului și viitorului mitropolit unit Vasile Suciu, o scrisoare confidențială din partea lui N. Bălan pentru Vasile Goldiș de la Arad, în care cerea ca la Adunarea de la Alba Iulia să nu se pună nici o condiție pentru unirea Transilvaniei cu România, căci acest lucru ar îngreuna mersul tratativelor diplomatice pentru recunoașterea unirii.

În preajma zilei de 10 noiembrie, când N. Bălan se pregătea să se întoarcă în Transilvania, generalul Prezan i-a mărturisit că de la Gurgiu, unde se afla generalul francez Mathias Berthelot, sosise știrea că aliații se opun ca trupele române să treacă munții în Ardeal.

În aceste condiții, Bălan și-a amănat întoarcerea la Sibiu. A redactat un memoriu către generalul Berthelot și a plecat, însoțit fiind de generalul Prezan, la Giurgiu ca să-l prezinte în persoană generalului francez.

După discuția dintre cei doi mari generali aliați, proesorul Bălan a fost prezentat de către Prezan lui Berthelot. Înțelegând că problema fusese soluționată în favoarea armatei române, N. Bă-

(Continuare în pag. a II-a)

Prep. drd. PAUL BRUSANOWKI

Cromați de Acvileea:

Cu privire la postul lui Ilie (II)

5. Să observăm acum faptul că același Ilie a fost trimis la o femeie oarecare, văduvă, care trăia în Sarepta Sidonului, ca să-l hrănească pe el, spre a nu muri de foame. Femeia aceasta, după cum s-a relatat în lectură, mai avea încă puțină făină și puțin ulei. Ilie a venit la ea și i-a spus să-i facă o pâine pe care să o mănânce. Dar ea, răspunzând, îi spune că nu are decât puțină făină și puțin ulei ca să-și facă o pâine ei și copiilor ei și apoi să moară. Ilie îi spune: **mai întâi fă-mi mie, ca să mănânc; fiindcă așa spune Domnul: făina nu va scădea iar uleiul nu va scădea nici va lipsi din vasul ei, până când va aduce Domnul ploaie pe pământ.** Mare era harul profetului care îi promise atâtea femeii; însă harul profetului a fost ajutați de credința femeii. Căci ea a crezut atât de mult, încât i-a oferit lui Ilie ceea ce ceruse. Cu câtă credință a crezut femeia aceasta o mărturisește faptul că din puțină făină, singura care îi rămăsese, a oferit o pâine profetului înainte de a da ceva din ea copiilor ei. Mai mult decât iubirea pe care o purta copiilor ei a meritat profetul. De unde reiese că femeia aceasta a prefigurat cu adevărat întru toate Biserica, cinstind încă de atunci în Ilie chipul lui Hristos; iubirea și favoarea pentru el a pus-o nu numai înaintea copiilor ei, ci și înaintea propriului suflet. Încă nu-l auzise femeia aceasta pe Domnul spunând în Evanghelie: cine nu-și urâște părinții sau copiii din pricina Mea nu este vrednic de Mine.³ Totuși, ea a împlinit preceptul evanghelic mai înainte de a-l auzi. Căci în Ilie ea vedea lucrând, încă de atunci, taina lui Hristos. Această femeie era văduvă și încă nu crezuse în bărbatul Hristos, despre Care spune Ioan Botezătorul: după mine vine un bărbat Care a fost înainte de mine, fiindcă înainte de mine era.⁴ Acest bărbat a venit într-adevăr după Ioan, fiindcă după trup a binevoit să se nască din fecioară după Ioan; dar mai înainte de Ioan era, fiindcă S-a născut din Dumnezeu Tatăl mai înainte de a fi toate.

6. Dar să observăm imaginea Bisericii prefigurată întru totul de femeia aceasta. Înainte de a veni Ilie la ea, suferea de foame împreună cu copiii ei. Suferea evident, și de o foame cumplită, fiindcă nu coborâse încă din cer Hristos, pâinea vieții; încă nu se intrupase Cuvântul lui Dumnezeu din fecioară. Auzi ce spune profetul: **voi trimite foame pe pământ; nu foame de pâine, nici ste de apă, ci foame de cuvântul lui Dumnezeu.**⁵ Cu adevărat se alege în primejdie cel care suferă de foamea cuvântului dumnezeiesc.⁶ Căci una e foamea de pâine pământească și cu totul alta este foamea de cuvântul

dumnezeiesc. Foamea de pâine pământească poate să omoare doar trupul, nu și sufletul; însă foamea de cuvântul divin și trupul îl ucide, și sufletul îl nimicește. Foamea de pâine pământească îl scoate pe om în afara vieții prezente. În a foamea de cuvântul divin îl aruncă pe om în afara vieții veșnice și neîntrerupte. Din pricina unei astfel de primejdi suferă Biserica,⁷ înainte de a-l primi pe Hristos; după ce L-a primit ea a scăpat de primejdia morții veșnice. Femeia aceasta avea înainte de venirea lui Hristos puțină făină și puțin ulei, adică predica Legii și a profetilor. Dar aceasta nu putea să-i fie de ajuns spre viață, de vreme ce harul lui Hristos nu împlinise Legea și profetii. De unde și cuvintele astea ale Domnului, din Evanghelie: **n-am venit să stric Legea și profetii, ci să împlinesc.**⁸ Căci nu putea să fie mântuirea vieții omenești în Lege și profetii, ci numai în pătimirea lui Hristos. De aceea, de abia după ce Biserica L-a primit pe Hristos, făina, uleiul și lemnul au început să fie din belșug. În făina se arată anticipat hrană cuvântului; în ulei, dar, l mite dumnezeiești; în lemn, taina crucii celei vrednice de cinste,⁹ prin care ni s-a dat nouă ploaia cerească. Căci Ilie îi spune femeii: nu vei duce lipsă de făină sau ulei, până când va aduce Domnul ploaie pe pământ. Ne-a adus nouă, Domnul și Măritorul nostru, ploaia din cer, adică predica Evangheliei, prin care a reînviat, ca pe un pământ în etate, inimile aride ale tuturor oamenilor.

Fii dar hrăniți cu astfel de hrăniuri cerești, nu trebuie să ne plângem de greutatea postului; mai degrabă să-l spunem Domnului ceea ce spune profetul în psalm: **cât de dulci sunt cuvintele Tale limbii mele, Doamne, mai mult decât miele și fagurele în gura mea.**¹⁰ Într-adevăr vădând Domnul credința noastră devotată față de El, să ne răsplătească cu harul cereș și cu toate bunătățile spirituale.

Traducere și note de pr. drd. CONSTANTIN OANCEA

NOTE

- 1 Conform Septuagintei, 1 Regi 17, 12.
- 2 1 Regi 17, 13—14.
- 3 Lc 14, 26.
- 4 In 1, 30.
- 5 Am 8, 11.
- 6 Foamea cauzată de lipsa cuvântului dumnezeiesc.
- 7 Biserica virtuală: omenirea înainte de întruparea Domnului.
- 8 Mt 5, 17.
- 9 Iată o dovadă despre cinstea crucii în sec. IV d.H. Cele două lemne culesse de văduvă reprezintă un tip al crucii.
- 10 Ps 118, 103.

Un important eveniment cultural

În adunarea generală a Academiei Române din 24 octombrie a.c., au fost aleși zece noi membri corespondenți în înaltul for cultural al țării. Între cei aleși se numără și un profesor sibiuan, **părintele Dr. Mircea Păcurariu**, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”. Este o recunoaștere a activității didactice pe care o desfășoară în cadrul acestei Facultăți începând cu anul 1961 (decan din 1992), dar mai cu seamă a activității științifice, fiind autorul a 16 cărți, aproximativ o sută de studii și peste 400 de articole, comunicări, predici, note, recenzii care au apărut în diferite periodice bisericești din țară și de peste hotare. Între altele, a publicat o **Istorie a Bisericii Române**, în trei volume (două ediții), un compendiu cu același titlu la Chișinău (cu versiunea germană la Erlangen), un manual pentru Seminarile Teologice (ajuns la patru ediții), **Politica statului ungar față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului** (cu versiuni în limbile engleză și franceză), **Istoria Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, o monografie a Mănăstirii Prislop, o Istorie a Bisericii Ortodoxe din Basarabia, Revoluția românească din 1848/1849 în Transilvania și Banat, Dicționarul teologilor români etc.** Trebuie reținut faptul că este al 15-lea profesor al Facultății de Teologie din Sibiu, ales în supremul for cultural al țării, după profesorii Sava Popovici-Barcianu, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Nicolae Popea (viitor episcop), Ilarion Pușcariu, Dimitrie Comșa, George Dima, Ioan Lupăș, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, Romulus Cândea, mitropolitii Nicolae Bălan (onorar), Nicolae Colan (titular), iar în anii din urmă Dumitru Stăniloae (titular). Dintre absolvenții aceleiași școli teologice sibiene au fost aleși în Academie nouă iluștrii oameni de cultură: Virgil Onițiu, directorul Gimnaziului ortodox din Brașov (corespondent), patriarhul Miron Cristea, episcopii Nicolae Ivan de la Cluj și Grigorie Comșa de la Arad (onorari), istoricul Ștefan Meteș (corespondent), profesorii Lucian Blaga, Andrei Oțetea, D. D. Roșca și Emil Pop (titulari).

Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” se poate deci mândri cu dascălii și studenții ei!

Contribuția lui Nicolae Bălan

(Urmare din pag. 1)

Ian nu a mai înținat momorul redactat la Iași, exprimând doar dorința populației românești din Transilvania ca armata română să intre cât mai repede în Ardeal. La această întrevvedere de la Ciurgu s-a stabilit ca trupele române să pătrundă în Transilvania până la râul Mureș, iar restul teritoriului acordat României prin înțelegerea din august 1916 să fie ocupat de divizii franceze.

După încheierea întrevederii cu generalul Berhelot, Bălan și gen. Prezan s-au reîntors la Iași. Bălan a plecat cu un tren special spre Ardeal prin Predeal, de unde și-a continuat drumul spre Alba Iulia cu o mașină. Datorită înzăpezirii, nu a reușit să ajungă la Alba Iulia decât în seara zilei de 1 Decembrie 1918, iar a doua zi a prezentat Consiliului Dirigent realizările misiunii sale dincolo de munți.

Despre „interpretarea” viselor

Titus L. Roșu

Activitatea mentală din timpul stărilor de veghe este continuată și în timpul somnului. De aceea Sfântul Ioan Scărarul definește visul ca fiind „mișcarea minții în vremea nemiscării trupului” (Filoc., vol. IX, Cuv. 3, p. 75). Încă din cele mai vechi timpuri oamenii au avizat de interpretare a activității onirice din timpul somnului considerând că există o strânsă legătură între vis și realitate. În antichitate visul a constituit obiectul unei practici sociale numită ONIROMANȚIE, practică ridicată la rang de știință, alături de alte practici de interpretare a evenimentelor, cum sunt: astrologia, inoscopia etc. La chinezi, japonezi și egipteni visele erau interpretate de amușiți „specialiști” sau chiar de preoți. Hitiții aveau credința că zeii fac comunicări pe calea viselor, iar cei care doreau să aibă comunicări din partea lor se culcau într-un loc sfânt pentru ca zeii să le facă revelații în vis. Indienii și egiptenii credeau că visul reprezintă o altă stare de „existență” deosebită de somn și de starea de veghe. Această stare stăpânită de îngeri și demoni era comparată cu o „împărăție” a viselor. Despre această împărăție grecii credeau că se află în vecinătatea lumii morților.

Pentru interpretarea viselor babilonienii, autorii „horoscopului”, cunoscut la noi sub denumirea de „Zodiac”, au scris cărți speciale, care arătau semnificația fiecărui vis, cu două milenii î.d.H. În arhivele regale ale lui Asurbanipal s-a găsit o „carte de vise” asiriană scrisă între 669—629 î.d.H. Cel de al șazeci și optulea tratat versificat (PARISIȘTA), care constituia o anexă a marii cărți „ATARVA-VEDA”, a fost intitulat „Tratat de vise” și datează din secolul al V-lea. La greci un loc de frunte îl ocupă „ONEIROCRITICA” lui Artemide din Efes (sec. II î.d.H.) care a fost tradusă de arabi la care de asemenea se găseau mari interpreți de vise.

Apropie la toate popoarele antice care aveau scrieri, se găseau „cărți cheie” de interpretare a viselor. Deși variate, datorită diferențelor culturale aceste „cărți cheie” au fost preluate și folosite de-a lungul secolelor și se mai folosesc și în vremurile noastre. Astfel cei care foloseau aceste „cărți cheie”, și practicau „meseria” de „tălmăcitori de vise” erau arși pe rug, în vremea inchiiziției, în Spania, iar în Franța, erau amendați prin lege. În lucrările sale Freud, precum și o serie întreagă de psihanalisti, inspirându-se din naivitățile și misticele interpretări antice, au alcătuit „dicționare de vise” în care au fost stabilite simboluri ale viselor. În țările occidentale și în SUA, există la ora actuală numeroase școli și metode de psihanaliză a viselor și de psihoterapie derivate din psihanaliză. Unele dintre ele sunt de-a dreptul absurde.

Dicționare de interpretare a viselor au fost publicate în perioada interbelică și la noi. În afară de aceste dicționare, despre care oamenii creduli spun că au fost scrise sub „inspirație divină”, se folosește astăzi o metodă „clasică”, prezentă și la alte popoare, de interpretare a viselor; aceea de a prezenta contrariul la ceea ce arată imaginea visului. Spre exemplu dacă un om își face în vis un cadou, aceasta înseamnă o ceartă etc. Uneori interpretarea viselor este împletită cu anumite superstiții. Astfel în Ajunul Bobotezei când preotul merge pe la casele credincioșilor cu crucea și stropotește cu Aghiazmă Mare, fetele mari, ca dealtefl și flăcăii, au grijă să fure din mâncușul de busuioc o crenguță pe care o leaga la un deget cu ață roșie. După ce se roagă la Dumnezeu, Căruia îi încredințează dorința, se culcă cu gândul la „ursit” sau „ursită”, având credința că acesta sau aceasta îi va apărea în vis. Unii dintre creștini merg până acolo încât se roagă și postesc mult pentru a avea revelații în vis.

Aceste obiceiuri păgânești din antichitate, ce s-au transmis până în vremurile noastre, sunt în totală contradicție cu doctrina ortodoxă. Dicționarele și „cărțile cheie”, care pretind că activitatea onirică din timpul somnului le-ar revela oamenilor anumite evenimente bune sau rele, bucurii sau necazuri, n-au fost scrise sub inspirație divină a vreunui sfânt apostol, nici nu s-a binecuvântat tipărirea acestora de vreun arhieru. Prin urmare interpretarea viselor este străină de învățătura Bisericii Ortodoxe.

Creștinul nu trebuie să interpreteze și să tălmăcească visele deoarece această mișcare a minții din timpul somnului, uneori lipsită de logică și conștiință, nu are nici o legătură cu viitorul. Iată ce ne spune în acest sens Sfânta Scriptură: **„Visurile fac pe neînțelepți să-și lase din fire. Ca și cel care se prinde de umbră și alegea după vânt, așa este și cel care crede visurilor. Numai oglindire este vederea viselor, asemănarea feței înaintea feței adevărate. De la diavol ce poți scoate curat? Și din minciună ce poți scoate adevărat? Ghicitul, tălcuirea semnelor și viselor sunt ca la aceea care este gata să nască, inima aiurează”** (Isus Sirah, cap. 34, v. 1-5).

După învățătura Bisericii noastre visele sunt de două feluri: vise bune trimise de Dumnezeu și vise rele de la diavol. Prin visele bune Dumnezeu își descoperă voia Sa cea mare numai la cei care împlinesc poruncile, cum au fost proorocii. **„Ascultați cuvintele Mele: De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie și în somn vorbesc cu el”** (Numeri cap. 12, v. 6). Sfânta Scriptură ne arată că Dumnezeu a trimis vise anumitor persoane cum au fost: Abimelec, Iacob, Faraon, Daniil, Iosif, cei trei magi etc., însă a făcut aceasta pentru a-și arăta Atotputernicia Sa și spre folosul poporului ales sau spre salvarea Pruncului Iisus. Odată cu trimiterea lor, Dumnezeu a trimis și dovezi de netăgăduit prin care se arată că sunt de la El. Vise bune trimite Dumnezeu și creștinilor prin îngeri, însă acestea nu sunt menite să arate oamenilor anumite evenimente sau întâmplări care se vor petrece în viitor, ci ele ne amintesc de moarte, de judecata obștească, de osândă, etc., iar când ne trezim ele ne îndeamnă la rugăciune, pocăință, practicarea virtuților, post, fapte bune etc.

Spre deosebire de visele bune, visele trimise de la diavol amăgesc pe om și îl duc la pierzare sufletească, de aceea ele nu trebuie crezute și nici interpretate. Așa ne îndeamnă Sfânta Scriptură: **„De nu vor fi trimise de Cel Prea Înalt ca să te cerceteze, să nu dai inima tă spre ele. Ca pe mulți l-au înșelat visele și au căzut cei ce au nădăjduit în ele”** (Isus Sirah, cap. 34, v. 6—7). Psihologia modernă precizează că de cele mai multe ori conținutul visului este influențat de sugestiile noastre făcute înainte de adormire, de dispoziția bună sau rea din cursul zilei, de experiența vizuală din veghe, de fantezia, dorințele, personalitatea, etc. Prin urmare activitatea onirică în care se continuă gândirea din veghe este strâns legată de preocupările noastre afective, de sensibilitate. Semănând în inima noastră gânduri rele, creându-ne o rea dispoziție, deci prin sensibilitate, diavolul poate influența conținutul visului. Într-adevăr, sensibilitatea este cea mai expusă rățării prin instinctele inferioare, dorințele și plăcerile egoiste, prin poftele și înclinările rele, prin sugestiile înșuflete prin simțurile de Satan. Sfântul Dionoh al Foticeii precizează că de la botez diavolul nu se mai află în adăncurile sufletului, în minte, ci în simțurile trupului și „căleşte pe mustul cărnii, ca unul ce e cibarit în trup, ca prin firea ușor de mânuit a acestuia să amăgească sufletul. De aceea trebuie să uscăm trupul cu măsură, ca nu cumva prin mustul lui să se rostogolească mintea pe luncușul plăcerilor” (Filoc. vol. I, p. 373—374). De aici necesitatea de a veghea asupra gândurilor și sensibilității noastre pentru că reușind diavolul să furnizeze în suflet vreun gând păcătos foarte ușor ne ispitește și în timpul somnului, prin năluciri. Pentru a ieși biruitori în lupta cu ispită gândurilor care se dă în sufletul nostru, Sfântul Isaia Pustnicul ne îndeamnă, într-un tratat despre „Paza minții” să închinem **„toate porțile sufletului... adică toate simțurile”** pentru ca să nu mai facem „greșeli prin ele” (Filoc. vol. I, p. 395, nr. 7).

Prin visele rele diavolul, care se poate preface în înger al luminii (II Cor. cap. 11, v. 14) ne amăgește că suntem buni și vrednici de răi, iar după ce ne deșteptăm **„ne scufundă în mândrie și bucurie”** (Filoc. vol. IX, Cuv. 3, p. 76). Sfântul Ioan Scărarul spune în acest sens că: **„diavolii slavi deșarte sunt în visuri prooroci”** (Ibidem), de aceea creștinul care dă crezare viselor, le interpretează și le tălmăcește, se canonisește, fiind oprit șapte ani de la Sfânta împărtașanie.

IEROM. NICODIM NICOLAESCU

BIBLIOGRAFIE

1. Sfânta Scriptură, Buc., 1982.
2. Teologia Morală Ortodoxă, vol. 2, Buc., 1980.
3. Istoria Religioasă de Diac. Prof. Dr. Emilian Vasilescu, Buc., 1982.
4. Filocalia, vol. I, Sibiu, 1947.
5. Filocalia, vol. IX, Buc., 1980.
6. Liviu Popoviciu și colab., „Visul”, Cluj-Napoca, 1978.

Legea românească — Ortodoxia. Temelia spirituală a ființei noastre etnice

Oradea, 1997, 148 pag.

Venerabilul dascăl și neobositul cercetător al trecutului plaiurilor bihorene — Dl. Titus L. Roșu, ne pune la îndemână, într-un moment de cumpănă și profundă frământare socială, o carte dedicată Ortodoxiei, considerată de Domnia Sa și nu numai drept Legea noastră strămoșească și temela spirituală a ființei noastre etnice.

Subliniem importanța momentului intrucat tot mai frecvent s-au putut auzi, în ultima vreme, voci care, mai direct sau mai pe ocolite, acreditează ideea cum că Ortodoxia ar fi o neșansă pentru poporul român. Până și neadmiterea noastră în NATO ar fi fost determinată, pe lângă alte cauze, și de faptul că suntem ortodocși. Nu mai vorbim de stăruința cu care se insistă, cu toate ocaziile, asupra meritelor pe plan cultural și moral pe care le-ar avea Biserica greco-catolică, în timp ce Biserica Ortodoxă îi sunt subliniate curuzările și păcatele. Sunt apoi comparații de ai noștri care taxează drept anacronic faptul că încă un popor, cum este cel român, mai aparține, în marea lui majoritate, la o singură confesiune, cea ortodoxă, situație apreciată ca fiind specifică doar evului mediu. Tipul modern de societate ar fi cel pluriconfesional.

Desigur că ignorarea unor astfel de situații nu este lucrul cel mai înțelept, dar nici antrenarea în dispute sterile nu poate fi folositoare.

Recurgerea la documentul istoric, evidențierea cu imparțialitate a faptelor trecutului mai îndepărtat și mai apropiat, pot constitui calea pe care trebuie să o urmăm în raportarea noastră la frământările prezentului.

Este exact ceea ce a făcut, prin recenta sa carte, Dl. prof. Titus L. Roșu.

În primul capitol, intitulat „Temeliile”, Domnia Sa se referă la cele mai vechi și mai la îndemână mărturi despre cine am fost și de când trăim pe aceste meleaguri: folclorul, civilizația și arta populară, datinile și obiceiurile și nu mai puțin limba vorbită pe întreg cuprinsul locuit de români.

Urmează apoi prezentarea izvoarelor scrise, respectiv a primelor tipăriri în Lb. română, începând cu Cat hismul calvinesc din 1544 și continuând cu cărțile tipărite de diaconul Corei (Evangheliar românesc — 1561; Tălcutul Evangheliilor — 1564; Psaltirea — 1570). Dacă prin prima tipărire (Catehismul calvinic) s-a urmărit răspândirea calvinismului printre români prin celelalte s-a căutat înrădăcinarea lor în credința străbună și apostolică — Ortodoxia. O observație pe care autorul o preia de la istoricul C. Giurescu este aceea că „toate cărțile tipărite în românește, până la 1637, au apărut în Transilvania, tipăriturile lui Corei constituind începutul limbii noastre literare” (p. 13). Dar, constată autorul, foarte curând, și celelalte provincii românești și-au adus obolul, prin tipăriturile de la Câmpulung, Govora, Târgoviște și Iași. Autorul stăruie asupra semnificației „Cărții românești de învățătură...” sau „Cazaniei” lui Varlaam, tipărită la Iași, în 1643 și destinată „la toată semiția românească, pretinzându-se ce se află pravoslavnici într-această limbă”. Revine apoi în Transilvania spre a sublinia importanța „Noului Testament” de la Bălgrad (Alba Iulia), al lui Sim'on Șefan, din 1648, pentru ca apoi să se oprească la epocalul moment de la 1688 al traducerii și tipăririi, la București, a întregii Biblii, sub patronajul lui Șerban Cantacuzino.

Apreciind toate aceste valori spirituale drept hrană duhovnicească oferită de Biserică fiilor ei — români de pretutindeni, autorul pune în lumină contribuția Ortodoxiei la plămădirea ființei noastre naționale. Domnia Sa găsește mai mult decât sugestivă constatarea pe care a făcut-o Nae Ionescu, referitor la acest aport al Ortodoxiei, când spune: **„Suntem ca atare ortodocși pentru că suntem români și suntem români pentru că suntem ortodocși. Ca să devenim catolici ar trebui să ne transformăm astfel su letele încât să putem realiza catolicismul. Transformarea aceasta înseamnă însă renunțarea la istoria noastră și la structura noastră spirituală, cu alte cuvinte renunțarea la românie”** (p. 15).

Din nefericire, constată autorul, lucrul acesta, adică trecerea forțată a românilor la catolicism, s-a și încercat pe tot parcursul secolului al XVIII-lea, Ca urmare a înfrângerii turcilor, în anul 1688, Transilvania, din principat autonom sub suzeranitate turcească, cum fusese timp de un secol și jumătate, ajunge a fi inclusă în imperiul austriac. De îndată a început presurările și amenințările pentru catolicizarea românilor, în scopul consolidării, pe plan intern a imperiului. Papalitată, care era îmboldită de dorința de a-și întinde stăpânirea peste creștinătatea orientală, a răspuns prin trimiterea în Transilvania a unor preoți și călugări ieziți, care să-i îndemne pe cărmuitorii bisericești ai românilor ortodocși să accepte „unirea” cu Biserica Romei. Vulnerabilitatea transilvănenilor, în fața tot mai stăruitoare presiuni de catolicizare, se datora statutului lor de „tolerați”, și lipsiți de drepturi, în propria lor țară. Împăratul de la Viena a recunoscut și reînțărind doar drepturile celor „trei națiuni” (maghiari, sași și secui) și a celor „patru religii recepte” (catolică, luterană, calvină și unitariană). Români și Biserica lor ortodoxă au rămas pe mai departe excluși de la privilegiile acordate populației minoritare din Transilvania, de către Curtea de la Viena. Ca urmare a acestui fapt, rezi tența lor a fost înfrântă în 1698, când 38 de protopopi au iscălit actul de unire cu Biserica Română. Majoritatea populației românești din Transilvania s-a dovedit reticentă și chiar potrivnică acestui act. Nu au întârziat nici reacțiile negative de peste muni. Domnitorul Constantin Brâncoveanu laudă și încurajează pe cei rămași statornici în credință, iar despre ceilalți scrie: **„încredințați suntem că Dumnezeu unora ca acestora, care ocărăsc și nu cinstesc legea, în care s-au pomenit și înaintea lui Dumnezeu s-au făgăduit, cu degrabă le va răsplăti”**. (p. 21).

N-a trecut multă vreme și cei ce s-au lăsat ademiniți, s-au putut lămurii singuri că au fost înșelați. Nici împăratul și nici papa nu și-au ținut promisiunile. Ca urmare, protestele împotriva unirii n-au întârziat să apară. Astfel, într-un sobor al protopopilor de la Alba Iulia, din iulie 1711, aceștia constată cu amărăciune, că au fost înșelați. De aceea, au și iscălit un act, împreună cu Atanasie, fostul mitropolit ortodox, devenit episcop unit, prin care se leapădă de unire. Dar ieziții vor fi la post și vor avea grijă să-i facă să se răzgândească. Chivnit de remușcări, Atanasie va muri în curând, iar la înmormântarea lui s-au rostit doar două cuvântări: una în latinește și alta în ungurește.

Autorul menționează apoi cazul unui alt ierarh unit, care a sârșit și mai tragic, în exil, la Roma, pentru că și-a permis să protesteze împotriva neîndeplinirii făgăduielilor ce li s-au făcut românilor în schimbul lepdării de credința lor. Este vorba de Inochentie Micu Klein — martir al conștiinței și unității de neam.

Pe mai multe pagini autorul prezintă, în continuare, măsurile represive adoptate de Curtea din Viena împotriva preoților, călugărilor și simțurilor credincioșii români, care au refuzat unirea. La săvârșirea acestor atrocități, care au însemnat bătălii, arestări, sechestrări de bunuri, dărâmări de biserici și mănăstiri s-au asociat din nefericire și episcopii uniți, cum a fost cazul lui Petru Paul Aron.

Drama pe care au trăit-o românii transilvăneni în secolul al XVIII-lea, ca urmare a împotrivrării lor la uniție, este consemnată în nenumărate acte de arhivă, la care face referențe autorul. Spre iluștrare amintim o plângere a sălăștenilor, în care pot fi citite mărturiile zguduitoare despre suferințele îndurate de ei: **„În toate zilele — se spune în plângere — ne prind la arest și ne caznesc cum este mai rău. Încă ne dau și în mâna biraelor și ne închid în temnițe. Deci de al lor mare rău ne-am pustii tot: și casa și moșii, și ședem tot fugiți la păduri, fiindcă nouă nu ne trebuie popii cei uniți, până la moarte”** (Sălăște, 4 decembrie 1756).

Rămași fără conducător spiritual, prin trecerea mitropolitului A'anasie la uniție, românii transilvăneni, care s-au

(Continuare în pag. a IV-a)

pr. prof. D. ABRUDAN

Sfântul Ierarh Spiridon

(12 decembrie)

Între sfinții ierarhi popularizați de iconografia bisericească, la loc de cinste se află și Sfântul Ierarh Spiridon, serbat an de an la 12 decembrie, înveșnicit pe pereții sfințitorilor Al-tare, unde preoții jrtesc în cadrul Sfintei Liturghii pe Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii. Din literatura ce o au bunii noștri creștini la dispoziție, ca și din cuvântările ce le ascultă cu multă luare aminte, în cadrul sfințitorilor slujbe, se cunoaște faptul că unii dintre apostoli care au fost martori oculari la tot ceea ce a vorbit și săvârșit Mântuitorul nostru Iisus Hristos pe pământ, erau familiii. Și tot căsătorii erau și ierarhii primelor veacuri creștine. Așa a fost și Sf. Ierarh Spiridon, soț și tată, care fără a-și neglija familia, s-a făcut tuturor toate, câștigând pe mulți dintre cei cărora le slujea cu dezinteres și dăruire. Născut în insula Cipru, din părinți binecredincioși, la începutul veacului al IV-lea, ajuns la vârsta maturității, își întemeiază un cămin, având mai mulți copii. Este hirotonit mai întâi preot și după aceea arhieru, pentru ce-tatea Trimitundei din insula Cipru, ocupându-se pe lângă treburile bisericesti și familiale, de creșterea oilor, spre a nu fi po-vară păstorilor săi. Creștința sa nestrămutată, dovedită prin fap-te, prin faptele iubirii de oame-ni, dărnicia și mila sa față de cei aflați în lipsă, evlavia, viața curată dusă până la sfin-țenie, l-au învrednicit încă din timpul vieții cu harisma "acerii de minuni. Se spune că în tim-pul arhiepiscopiei sale în ținu-rile Trimitundei, o secetă îndelungată ca și pe vremea proo-rocului Ilie Tevfleau, amenin-ța viața locuitorilor. Prin post și rugăciune curată s'ântul ierarh Spiridon deschide porțile cerului, slobozind ploaia peste fața uscată a pământului, scă-pând de la pierzare norodul și dobitoacele. Altă dată, tot pe vremea unei secete prelungite, pe când mulțimea nu mai avea nici o fărâmiță de pâine, lo-cuția în Trimitunda un boğtaş care asemenea celui din Evan-gelie își mărise hambarele, fă-ră a da nici chiar cu bani, mă-car vreun bob de crâu celor ce mureau de foame. Din nou, la rugăciunea insistentă a S'ântu-lui Spiridon, norii sloboz apă, atât de multă, încât șuvoaiele

trecând pe sub hambarele boga-tului, îi duc tot grâu la vale, iar norodul abătând albia, a luat fiecare din grâu, atât cât le-a trebuit. Dar, între multele mi-nuni săvârșite de blândul păstor, cea mai popularizată este aceea de la Sinodul I Ecumenic, când cei 318 părinți combăteau er surile lui Arie, că Fiul n-ar fi de o ființă cu Tatăl și cu Duhul. Secolul al IV-lea fiind supranumit și „veacul de aur” al Bisericii creștine, face ca la acest Sinod să se adune mulți ierarhi teologi adânci, cum ar fi Sfinții Trei Ierarhi. Spiridon nu studiasse la vestite academii, dar p'ntu curăția sa sufletească, Dumnezeu îl întărise cu pu-tere, încât reușește să întoarcă de la rătăcirea lor pe susținăto-rii lui Arie, între care unii se pretind au mari filosofi. Dorind să explice acestora în graiul în-telegerii lor, cum sunt trei Persoane într-un singur Dumnezeu, blândul ierarh ia o cărmidă în mână, face semnul Sfintei Cruci, se roagă ca Dumnezeu să facă cunoscută în fața tuturor, cum că El este Unul în ființă, dar întreit în Persoane. Deodată, apa din cărmidă cade jos, loc-ul se ridică în sus, iar lutul rămâne în mâna venerabilului ierarh, încât Arie cu toți apărăto-rii săi văzând minunea s-au rușinat și au rămas fără de glas, unii dintre ei lepădându-și arianismul, au acceptat învăță-tura cea adevărată despre dog-ma Sfintei Treimi.

În viața s'ântului găsim încă multe alte fapte minunate pe care le-a săvârșit d' h'ovnicecul p'rinte, asupra păstorilor săi atât în viață cât și după moarte. Ajungând la adânci bătrânețe, simțindu-și s'ârșitul apropiat, își ia rămas bun de la păstoriți, le dă ultimele s'aturi, îi bine-cuvintează, se împărtășește cu Prea Curatele Taine și în zorii zilei de 12 decembrie își încră-dinează sufletul în mâinile Pă-rintelui C'aresc, pe care-l l-jise toată viața cu neprefăcută smerenie și aleasă modestie, cu dăruire și curățire, cu blândețe și dragoste. Făcându-i pom-ni-rea cum se cuvine, să-i urmă-m exemplul viețuirii sale curate și jertelnice și să-l rugăm per-manent, dar mai ales acum, în ziua prăznuirii sale să se roage pentru pacea a toată lumea și pentru mântuirea sufletelor noastre.

Protos. ȘTEFAN GUȚĂ

Sub semnul crucii

Am dăinuit prin credință. Alt-fel, sub atătea năvăliri, a ci ar fi fost bisericile altor neamuri... sau pustii... Și nici pe Eminescu nu l-am fi avut. Mergem pe stradă și din zece oameni pe care îi întâlnim, opt sunt creștini. Și creștini au fost bi-nici și străbunicii lor de când se ține minte. Sub semnul crucii ne-am crescut copiii, și ne-am purtat războaiele, și ne-am îngropat morții... Și cu speranță în Dumnezeu am răbdat tot ce ne-a pus în spate soarta. Sem-nul crucii stă scris în fibra su-fletului și în rădăcinile neamului și nimeni, niciodată, nu ni le-a putut lua. De toate astea să ne aducem aminte atunci când cu-gete înfierbântate pun sub sem-nul înđoielii crucea sub care stăm.

Sunt preoți care s-au lăsat în-vinși de frica omenească și au dat Cezarului mai mult decât au dat Domnului? Se poate. Pă-catul lor i-a pierdut. Au fost preoți care au preferat să moa-ră decât să abjure? Credința lor i-a mântuit. Câtă credință și cât orgoliu este în sufletul celor care se fac judecători? Judecători ai Bisericii, mai ales! Este drept să spunem „preoții fățarnici care au încălcat taina spovedaniei și și-au vândut semenul? Tot așa de drept cum am spune că în România au fost 4 milioane de comuniști, fără să luăm aminte căți au fost de fapt? A acuza în principiu este un păcat pe care-l facem de vreo opt ani în-coace cu o adevărată voluptate. Sigur că din categoria acuzată se vor găsi destui care să meri-te acuzafia. Întrebarea este dacă vinovații e sau nu cate-goria în totalitate. Nu sunt po-liticienii mincinoși, dar sunt

mincinoși printre politicieni. Nu sunt românii sălbatici și prost crescuți, dar sunt sălbatici și prost crescuți printre români, nu sunt romii hoji, dar sunt oți între romi. Cine ar putea crede că Biserica îi apără și îi prote-jează de preoții păcătoși? Sau poate este cazul să ne întrebăm care este diferența între justiția omenească și dreptatea lui Dum-nezeu? Ne îndoiim că preotul vi-novat va scăpa nepedepsit? Cum vi se pare mai creștinește: să nu scape nepedepsit nici un vi-novat chiar dacă pentru asta vor suferi zece de nevinovați, așa cum se încrâncenează unii gene-ralizând, sau, dimpotrivă, să scape vinovații, dar să nu su-fere nici un vinovat? Va fi li-niște dacă nu vom alege bobul de neghină? Vom fi mai tari în credința noastră dacă vom ac-cepta că preoții sunt prihăniți și Biserica vinovată?... Și ar fi adevărat?... Și nevoia noastră de dreptate satisăcută? Și cugetul nostru va fi mai aproape de Dumnezeu dacă ne vom duce la împărțășanie cu înđoială și re-pulsie față de preot? Și nu ne vom crispa când va întinde spre noi sfânta cruce? Cine se face intermediar între justiția ome-nească și dreptatea lui Dum-nezeu? Când îl aflați, preot sau înalt prelat ori mirean de rând, puneți-l să ingenuncheze și să spună Tatăl nostru... Și iar-tă-ne nouă greșalele. Precum și noi iertăm greșiților noștri...

Am dăinuit prin credință. Alt-fel, aici ar fi fost bisericile alt-
tor neamuri... Sau pustii...

ANTON UNCU

Extras din „Curentul”, an. I, serie nouă, nr. 26 din 20 noiembrie 1997, p. 1.

Cultul ca identitate

Atunci Dumnezeu a răspuns lui Moisi:

Eu sunt cel ce sunt

(Ieșire 3, 14)

În afară de sensul teologic primar legat de existența permanentă a lui Dumnezeu reflectată în formula de mai sus, sau de existența absolută prin excelență, răspunsul divin la întrebarea lui Moisi mai implică și un alt atribut al lui Dumnezeu: neschimbabilitatea, așa cum zice Sf. Pavel despre Hristos Dumnezeu: „Iisus Hristos ieri și azi și în veci același este” (Evrei 13, 8).

Aplicând această „definiție” a identității lui Dumnezeu la scară umană, constatăm că aici schimbabilitatea și neschimbabilitatea conlocuiesc armonios.

Pe de o parte, eu sunt cel ce sunt până la sfârșitul zilelor mele și chiar și după aceea; pe de altă parte, eu mă aflu mereu în devenire, în tranziție, în pelerinaj spre mine însumi cel nou, așa cum spune Maurice Zundel: „L'homme n'est pas encore; il faut qu'il devienne”. Există în mine un mine-altul ori un alt mine spre care privesc, tind, aspir. Acest alter-ego însă îmi este și nu-mi este străin. Îmi este străin pentru că încă nu-l știu, ci îl voi ști; nu-mi este pentru că întregul potențial de schimbare este în mine; fermentul creșterii este în mine.

Deci eu sunt cel ce sunt așa cum sunt și așa cum pot să fiu. Aceasta cât privește identitatea personală. Identitatea culturală este însă altceva.

Nu mă voi referi în cele ce urmează la cultura înțelesă în sens larg: limbă, obiceiuri, religie, tradiție, literatură, muzică, port etc., ci mă voi opri doar la unul din aceste aspecte, anume religia, care este parte integrantă a unei culturi și în același timp, element semnificativ și de bază în problema identității.

* * *

Omul, așa cum știm, poate fi definit în multe feluri: el poate fi descris din punct de vedere filosofic, teologic, biologic, psihologic, social etc., și totuși omul rămâne o enigmă.

Cunoscuta maximă protagoreică: „Omul este măsura tuturor lucrurilor”, este insuficientă pentru o definiție totală a omului, căci în primul rând se pune întrebarea: poate omul cunoaște toate lucrurile? Și apoi, așa cum se întreabă A. Heschel, dacă omul e măsura tuturor lucrurilor, care este măsura omului?

Cealaltă cunoscută definiție, aristotelică, după care omul este din fire un animal politic sau social, și aceasta este insuficientă, căci singură cetatea, civilizația sau „viața cetății” reprezintă elementul definitoriu al ființei umane. Cu alte cuvinte nu doar grupul, turma (chiar dacă știm că omul e ființă gregară cum ne-o confirmă proverbul englez: „no man is an island”), apartenența la ele, pot defini ființa umană.

Această definiție aristoteliană nu este satisfăcătoare pentru că ea nu satisface sensul demnității din orice om, câtă vreme termenul de comparație e animalul. (O traducere mai adecvată a termenului *zoon* ar fi nu „animal”, ci „viețuitoare”, căci *zoon*, deși rădăcină etimologică a cuvântului „zoologie”, vine de la grecescul *zoi* — viață.)

Nici alte definiții ca cea a filosofiei scolastice sau carteziene (omul e un animal rațional) sau a lui Benjamin Franklin (omul e un animal ce creează unelte: *homo faber*), nu ne pot satisface dacă ele se întemeiază pe o imagine zoomorfică. Așa cum tot Heschel remarcă, este pe atât de greșit a-l defini pe om prin concepte zoomorfe, pe cât este a-l gândi pe Dumnezeu în imagini antropomorfe.

Kierkegaard, parafrazând axioma carteziană susține că omul se definește prin capacitatea lui de a crede în Dumnezeu (*credo, ergo sum*); aceasta pleacă de la, și confirmă una din definițiile teologice date omului, anume aceea potrivit căreia omul este chip al lui Dum-nezeu, sau cum încă și mai interesant zice unul din troparele de la slujba înmormântării din ritualul ortodox: „chipul slavei Tale [Doamne] celei negrate sunt, deși port rânile păcatelor”.

Ca „chip” al lui Dumnezeu omul se descoperă pe sine ca ființă mi-metică, cum ar zice R. Girard, și în acest caz, în mod structural, deci, ca ființă închinătoare: la Dumnezeu, la idoli, la bani, la sine însuși, la orice; spune-mi ce admiri și am să-ți spun cine ești.

De la începutul existenței sale omul a avut ideea unei existențe superioare, a unei divinități, fie că vorbim din punct de vedere teologic ori antropologic. Ideea a dus la dorința de legătură cu această existență superioară, iar aceasta a produs cultul: *colo, colere, colui, cultum*. Cultul prin formele lui interne (concepte, idei, sentimente, stări) și externe (tradiții, obiceiuri), adică modul de închinare a devenit apoi cultură, un anumit mod de a fi în lume. Dumitru Stăniloae evidențiază una din legăturile dintre cult și cultură atunci când vorbește de caracterul structural dialogic al amândurora. În cult căutăm mai cu seamă răspunsul lui Dumnezeu la întrebările noastre, în cultură punem mai multe întrebări despre Dumnezeu. Caracterul dialogic al ambelor, trebuie observat aici, rămâne neștirbit chiar dacă vedem în cult întrebarea și în cultură răspunsul, sau ambele, întrebarea și răspunsul în fiecare din ele: cult și cultură. Care întrebare, care răspuns? Atât ale omului către Dumnezeu, cât și ale lui Dumnezeu către om. Important este că deoarece cultul și cultura sunt în relație de concentrice, structura lor internă de bază e aceeași.

Legătura originară cu Dumnezeu exprimată în închinare a devenit apoi valoare supremă în familie, a fost menținută, cultivată, practi-cată, predată cu strictețe și sfințenie de la un individ la altul, de la o generație la alta. Expresia biblică stereotipă „Dumnezeu părinților noștri”, ori „Dumnezeu lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacob” spusă constant de urmașii patriarhilor prin generații este relevantă în acest sens.

Același lucru se vede și în populara formulă românească: „credința strămoșească” sau în identificarea credinței cu „legea”. La Coșbuc, pentru a da un simplu exemplu, credința străbună este „lege”, deci normă pentru un anumit mod de a fi în lume, element fundamental în cultură. „Făc Dumnezeu ce-o vrea / Nu mă las de legea mea” s-a scris frumos și iar semnificativ despre cazul Brâncoveanului.

Se remarcă aici puternica, indestructibilă identitate pe care credința (cultul) devenită cultură o conferă individului. Ceea ce spune Wendell Berry despre cultură, și anume că aceasta ori este capabilă de a crea forme și astfel devenind salutară, ori este incapabilă de a crea forme, moduri de a fi ori structuri pentru un mod de a fi, și astfel fiind ea însăși fără formă, deci destrucțivă, se potrivește și cu referire la cult; se poate spune astfel despre cultură tocmai pentru că se poate spune aceasta mai întâi despre cult.

Cu alte cuvinte un cult ori are capacitatea de a crea structuri, forme, tiparuri, ori nu este cult. Se înțelege de aici că adevăratul cult și adevărata cultură — fiecare în felul lor — au un caracter salutar pentru individ în aceea că pot să ofere pe de o parte elementele pentru o identitate, mereu mai matură, mai stabilă, mai profundă, pe de altă parte, posibilitatea de formare, prin conformare mimetică, cum iarăși ar zice René Girard — de transformare, de transfigurare interioră a individului și a comunității celui cult sau culturi spre cul-mile cele mai înalte ale potențialului asemănării cu Dumnezeu.

THEODOR DAMIAN

Duhul cântării ortodoxe și „calitatea sonoră”

Înmulțirea transmisiunilor de radio și televiziune, dar mai ales circulația imprimărilor muzicale — casete, discuri — a făcut ca și cântarea bisericească să fie supusă mai mult ca oricând comparațiilor, „cântărețul sau corul acesta cântă mai bine decât celălalt etc.”, fapt care, prin jocul mândrilor și al orgoliilor adesea stărnite sau rănite, nu o dată stărneste tulburare.

Dar atenție, este vorba indeosebi despre comparații în planul muzical, sau chiar mai mult, care privesc uneori doar aspectele tehnice ale artei muzicale: intonație, acordaj, sincronizare, dozare a vocilor, emisie vocală... Aceste aspecte, în general, sunt cele care circumscriu ceea ce se poate numi „calitatea sonoră” a cântării și ele pot fi mai ușor măsurate și analizate cu ajutorul înregistrărilor — ce pot relua și repeta identic un eveni-ment sonor, ori de câte ori este nevoie.

Dorința de a se avansa în această direcție a perfecțiunii sonore poate crea (și creează) uneori probleme în bisericile mai „cu pretenții”, urde nici un cântă-reț sau cor nu este destul de bun, în dorința de a se atinge standardele mediatice moderne — impuse de modelele muzi-cale profesionale cultivate de radio, Tv., CD etc.

Se poate de la început observa că dorința de perfecțiune tehnic-sonoră a mers mână în mână cu dezvoltarea tehnicii audio. Imprimările fonografice și de gramofon ale începutului a-cestui secol erau mult mai puțin pretențioase. Însă progresul tehnicii pare să ofere din ce în ce mai mult soluții sat'săcăto-re și în acest domeniu. În studiul de înregistrări, reluând imprimarea unei piese de că e ori este nevoie, până la varian-ta „perfectă”, se mai poate aju-ta „imperfecțiunea” umană și cu tot felul de artificii de mixaj, de procesare și prelucrare a sunetului.

Iar atunci când parohia nu are suficienți bani să plătească cântăreții profesioniști de avăr-șii (care costă mult și care și ei se poate să nu fie totdeauna în formă, de ca oamenii) ispita folosirii mijloacelor tehnice „perfecte” poate fi mare, mai ales că în alte domenii ale vie-ții contemporane ea e te lucru curent. Dacă la petreceri și nunți, în restaurante, baruri și chiar la unele ocazii oficiale cântă tot mai des „casetofo-nul” și „discul manevrat de disk-jockey (prin alte părți se mai poate auzi și pe la înmormân-tări câte un marș funebru în-gregistrat), de ce nu ar „canta” la slujba înregistrată „perfectă” a unui cântăreț sau a unui cor „desăvârșit”, în locul unor semi-profesioniști sau a unor amatori de obicei destul de prăpădiți? Ar fi și mult mai ieftin. Iar mai nou (tot mai nou) există și sin-tetizatoare electronice, muzica-le și vocale, ce pot depăși mult posibilitățile de precizie și de „calitate” sonoră a vocilor ome-nești...

Secole de-a rândul, Biserica Ortodoxă a refuzat înroducere instrumentelor muzicale în cultul său. Ispita contemporană de a modela cântarea biseri-cească după modelele muzicale „distilate” și (de fapt) fa siclate prin tehnică de mass-medieile contemporane pare să fie încă o încercare, mai subtilă ce-i drept, de a „instrumentaliza” felul de cântare în Biserică. Ori-ce instrument este inevitabil tehnic, sau reciproc, orice mij-loc tehnic este un instrument... A face ca un cântăreț sau un cor să sune „ca un instrument” (ca o orgă...), cum se mai par-ticularizează este o destul de penibilă rătăcire, care reduce și amputează neîngăduit om l, uînd că acesta, făcut după chipul și asemănarea lui Dumne-

zeu (Fac. I, 26—27), este și în-seamnă nemăsurat mai mult.

Iar dacă omul înseamnă mult mai mult decât un instrument oarecare, cântarea Bisericii este rânduită după măsura adevăra-tă a omului, la fel ca și slujbele orânduite spre mântuirea ace-stuia, din care fac parte și cân-tările bisericești. Și măsura ade-vărată este dată în Biserica de lucrarea Harului Duhului S'ânt. Aici este locul în care omul depășește și se desparte de instrumentul simplu. Instrumentul rămâne la nivelul tr pului, sau al preocupării tehnice și monotone (după cuvintele Pă-rintelui Stăniloae) pe ru „trup”. Omul are însă și suflet și are acc s' astfel, prin însăși consti-tuția sa, la viața duhovnicească. Instrumentul, mai ales cel so-fisticat, poate doar mima spiri-tul (și în cazul muzicii), dar cu condiția uitării că în spatele său este totdeauna m'ntea și mâna unui om. Și a atribui în-tr-o asemenea situație coris'entă spirituală (în sens idolatru) tehnicii și instrumentului, în-seamnă pentru om „a pierde controlul volanului” și atunci mașina-instrument ne aruncă afară din drum — putându-ne și ucide. Dar aceasta este o sit-a-ție ambiguă (dacă nu chiar m'ncinoasă) și nu astfel este reali-tatea Bisericii.

Sunetul, fie și al muzicii, este și el un „instrument” ce rămâne la nivelul „întrupării” acustice. Prin sine însuși și cu toată „calitatea” lui, el nu poate da sens și înțeles. Aceasta vine din viața Duhului. Și de aceea omul cu trup (adesea imperfect) și suf-let — și chip al Dumnezeirii — este „instrumentul” desăvârșit al slujbelor mântuitoare ale Bi-sericii, c're este locul „îndum-nezirii” lumii prin lucrarea Du-hului. Și de aceea „muzica” în Biserica trebuie să fie cântare, pentru că aceasta presupune ca „instrument” vocea omenească, a omului care „întrupează” son-or cavântul, cuvântul care și el de asemenea este presurur totdeauna a fi prezent în cân-tare, cuvântul de duh, cu în-țeles în duhul omului (nu doar în „litera” sunetului), cuvântul după chipul Cuvântului Întrupat, care cu noi este împreună în la sfârșitul veacului (M. 28, 20), prin lucrarea Duhului S'ânt în Biserică — în sfârșit, cuvântul cântat după chipul și starea cântării îngerești, cerești, a împărăției.

Și de aceea relația autentică în abordarea cântării biseri-cești este adesea cu totul alta decât cum se obișnuiește, adică nu pornind de la „realizarea sonor-muzicală de excepție”, ci de la duhul smerit de ruăcine al slujbei bisericești, care el este cel care dă cântării „ormă” și viață, plinire, bucurie și mulțumire (atât cât e te cu putin-ță). Un produs industrial foarte „lucios” poate fi foarte atrăgă-tor, dar copacul, fie și mai puțin drept, e viu. La fel, un cântat „strălucitor” poate fi un interesant „spectacol”, dar cân-tarea bisericească este slujbă vie, în Duhul m'ntuitor al Bi-sericii — chiar dacă poate p'ra „imperfectă” după duhul „dreptarului” sonor-industrial...

Și astfel, făcând P'almii, care au rămas până astăzi un model generic pentru toate cântări-le bisericești, S'ântul Vasile cel Mare lămură în sensul celor arătate mai înainte și titlul Psalmului XLV (PSB nr. 17, p. 299—PG 29, 416): „Pentru cele ascunse...”. Când vei ajunge la fiecare verset al psalmului, vei a'la taina cuvintelor; vei a'la că nu oricine, la întâmplare, poate privi tainele dumneze-iești, ci numai acela care poate fi instrument muzical armonios al făgăduinței, încât, în loc de instrumentul muzical numit psaltire, su'letul lui să fie miș-cat prin lucrarea S'ântului Duh.

Pr. VASILE GRAJDIAN

Îndreptător al credinței

(Urmare din pag. 1)

Stingându-se erezul lui Arie, Sf. Nicolae și-a îndreptat preocu-pările spre probl mele cu care se confruntau credincioșii săi. I a ajutat în vremuri de foamete, i-a apărut când au fost năpăstuiți de năvălitori sosiți de pe mare. pe unii i-a scăpat de la închisoare și chiar de la moarte.

S-a bucurat de o viață lungă, în care a înăpăuit mult bine, iar la adânci bătrânețe și-a dat ob-ștescul slășiț, fiind îngropat în biserica episcopală din Mira Li-chiei.

După ani și ani s-a constatat că trupul lui n-a puttezit ci s-a păs-

trat întreg, fiind izvorător de mir și răspândind în jur bună mireasmă.

În anul 1087 sfințele lui moaște au fost duse la Bari, în sudul Italiei, spre a nu cădea în mâinile musulmanilor. Acolo au rămas în mare cinste, până în zilele noastre, când au fost restituite Patriarhiei Constantinopolului.

„Multe, mari și preaslăvite mi-nuni a făcut S'ântul Nicolae... La toată nevoia s-a arătat grab-nic ajutorător, apărător cald, grab-nic folositor și sprijinitor; iar acum, de asemenea, ajută pe cei ce-l chiamă și din primejdiți și izbăvește” (Proloagele..., p. 142).

Legea românească — Ortodoxia

(Urmare din pag. a II-a)

menținut statornic în credința lor ortodoxă, le-au purtat de grijă ierarhii și domnișorii Țării Românești și Moldovei. De acolo le-au venit, nu numai încurajări, dar și ajutoare și preoți care să-i păstorească. Așa și-au putut ei păstra conștiința originii lor dacoromane și atașamentul față de legea strămoșească.

Autorul se referă în continuare la consecințele sau urmările unirii de la 1700. Acestea au însemnat, în primul rând, dezbinare și chiar dușmănie între frați. Răul inoculat atunci nu s-a mai vindecat niciodată. Rana cauzată la 1700 cont nuă să doară și să sângereze și azi.

Un spațiu larg acordă autorul luptei pentru Ortodoxie, în Bihor. Și aici, ca în tot teritoriul transilvan, au avut loc frământări, persecuții, revolte și plângeri pe la toate forurile. După alungarea turcilor, Habsburgii au urmărit nu numai consolidarea stăpânirii lor în spațiul recucerit, ci și repunerea „în drepturile” avute până la Reformă de către Biserica Romano-Catolică. Această Biserică a și profitat de împrejurări, trecând de îndată la ridicarea unor adăvurate bastioane precum biserici, catedrale, palate, școli, spitale, mănăstiri. Numai în orașul Oradea s-au construit, după 1700, obiective precum: biserica „Sf. Lăzăr”, din exact centrul orașului (cum e Sf. Mihail, la Cluj), palatul episcopal (azi, Muzeul Țării Crișurilor) și catedrala, biserica de lângă spitalul militar, etc. Forța umană cu care s-au ridicat toate acestea a fost țărâna română, iar materialele de construcție au provenit din pădurile și carierele de piatră ale Bihorului. Spre exemplu, piatra pentru zidirea catedralei romano-catolice a fost transportată ani de zile din părțile Văscăului. „Singure arhivele din comitatul Bihor, precizează autorul, pot spune câți români schingiuiți și câte vieți de om au deplăns zidirea catedralei romano-catolice” (p. 47).

Episcopia catolică de Oradea, reorganizată și înzestrată cu moșii întinse (avea circa 3/4 din pământurile bihorene) a primit însărcinarea din partea imperială de a-i catoliciza pe românii bihoreni. Ea a făcut lucrul acesta cu mare zel. Cunoscutul profesor de teologie și istoric bihorean, Ștefan Lupșa, prezintă, într-un manuscris păstrat în biblioteca Episcopiei de Oradea, pe etape, acțiunea de catolicizare a românilor.

Documentele de arhivă vin să ne înfățișeze aceleași grele încercări pe care am văzut că le-au suferit românii din tot cuprinsul Transilvaniei. Este sugestiv, în acest sens, o plângere a locuitorilor din satul bihorean Bicacu, adresată Comisiei Cezaro-Crăiești în anul 1716, care urma să constate în ce fel s-a făcut unirea. Din plângere aflăm că trecerea la uniție s-a făcut sub teroare și în mare silă. Astfel citim:

„Împrejmuiți fiind de multe și groaznice prigoniri, am socotit a aduce starea noastră la cunoștința înălțatei chezarocrăiești comisii, că noi, locuitorii din Bicacu, am suferit năpăstuirii fără număr, în așa chip — anume că ne-au silț la uniție — în așa fel că domnia a trimis poruncă asupra noastră cu pedeapsă mare, ca să luăm cheile de la popa nostru, pe care popa nostru n-a voit să le dea până nu se adună satul întreg. Când apoi unul din oamenii noștri s-a întâmplat a zice astfel: „Cine este acela care cere cheile de la popa nostru?”, oamenii care au știut cine, au spus că e unul Gheorghe Oltean, iar celălalt șpanul. La aceasta, omul nostru a spus astfel: „Nu ne este vladică, pentru ce se amestecă în rândurile bisericii?”

A zind acestea, șpanul au înjurat pe omul nostru, cu vorbe peste măsură de urâte, l-au înșfăcat apoi de guler și l-au dus în temnița satului... În seara acelei zile, popa nostru a pus să tragă clopotele de vecernie, la care vecernie s-a adunat tot poporul, de la mic până la cel mare, pentru că s-a întâmplat acea volnicie mare cu șpanul. După vecernie, popa nostru a întrebat poporul: să dea cheia bisericii, ori să nu o dea? Poporul a răspuns așa: „să nu o dea, ci să o țină la el și să facă slujbă lui Dumnezeu care se cere în sfânta biserică”. Văzând cum stă lucrul, șpanul a venit

la Oradea să spună domnilor că noi nu vrem să dăm cheile bisericii... A patra zi domnia a trimis trei armași și au prins pe birăul nostru cu încă cinci inși, pe care legându-i, i-au aruncat în lanțuri și în cătuși... și au fost acolo de duminică seara, până marți seara și atunci i-au scos și i-au bătut cu bețe... astfel că abia au putut veni până la casele lor. Dar atunci a poruncit Domnia: să trimită pe cutare și pe cutare, oameni care erau bătrâni și care sperându-se de bătaie cele groaznice s-au dat la uniție. După aceasta, iarăși trimițând domnia ca să meargă înainte încă trei oameni și când s-au înfățișat și aceștia, fiind sub prea sila și înspăimântându-i cu bătaii grele, de aceea dară și accia s-au plecat în uniție. După aceasta, iarăși trimițând domnia ca să meargă înainte încă trei oameni, au făcut și cu ei tot așa... Astfel că satul nu s-a putut pune împotriva, temându-se de bătaie cele grele și așa au fost toate hotărârile lor. Iară noi așa am suferit în anul acela, precum au suferit de demult mucenicii în temnițe, în nevoi și bătaii...

Și astfel am fost noi în mari nevoi și în tot felul de prigoniri nesuferite, și nu le-am putut arăta nici mărilor voastre și nimănu, dar acum le arătăm înaltei comisii, cerând Excelenței Voastre plecarea mișelilor, pentru rămânerea în legea noastră” (p. 58).

Tot pentru consolidarea unirii la 1777, a fost înființată la Oradea și o Episcopie greco-catolică. În viziunea autorului „misiunea acestei episcopii a fost apărarea prin toate mijloacele a unirii și continuarea prozelitismului” (p. 59).

Pentru împlinirea acestui scop, Episcopia a fost înzestrată cu un domeniu de 136.000 de jugăre cadastrale, din care 2.000 de jugăre loc arabil, 40 de jugăre vii și livezi de pomi, iar restul coteri seculari de brad și fag, pășuni de munte și de deal. Pe-te acestea au venit și alte ajutoare, așa încât unția avea toate șansele să învingă. Așa se face că dacă în 1774 erau în Bihor, 33 de parohii unite, după numai 10 ani, în 1785 numărul acestora s-a ridicat la 54 parohii, cu 103 filii și 20.465 de credincioși.

Dar rezistența față de uniție s-a întărit.

Când românii transilvăneni n-au mai putut răbda, au apucat calea pribegiei, peste munți. Fundamentându-se pe mărturiile altor istorici precum Ioan D. Moga, autorul arată că emigrările românilor ardeleni peste Carpați, în veacul al XVIII-lea au luat proporțiile unui adevărat exod, mai ales din pricina persecuțiilor religioase, fapt care a alarmat pe guvernanții austrieci. La 1699 împăratul Leopold, iar la 1739 guvernul ardelean dau aspre porunci spre a se împiedica cu orice preț emigrarea țărănilor ardeleni în Principatele Române și în Turcia, iar la 1746, Maria Treza instituie o comisie de anchetă pentru a cerceta cauzele care au determinat emigrarea masivă. O anchetă similară din 1769 va constata că românii fuș din cauza opresiunii nobililor și a celei religioase. Vama de la Turnu Roșu, de lângă Sibiu va raporta la 1769 că pe acolo au trecut 1200 de familii, din Transilvania, în Principate.

În partea finală a lucrării autorul prezintă contribuția românilor transilvăneni ortodocși și uniți la realizarea Marii Uniri din 1918. Din păcate, dacă atunci s-a realizat acel vis de veacuri al uniții statale, nu s-a întâmplat același lucru și pe plan religios. Dezbinarea și neînțelegerile au continuat să existe. Consecințele au fost nespuse de dureroase și s-au manifestat până și pe plan familial, ducând la situații ca acelea în care mama și fiicele erau de o confesiune, iar tatăl și fiii de alta. Duminică și în sărbători ei se rugau în două biserici.

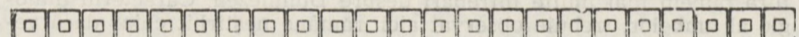
Deși redusă ca număr de pagini, cartea D-lui prof. Titus L. Roșu este de o mare diversitate. Poate că suferă de o lipsă de sistematizare. Dar prin aceasta valoarea ei nu se diminuează și trebuie prețuită ca fiind rodul unei trude pe care un laic, bun fiu al Bisericii străbune a închinat-o acesteia, între altele și în memoria părinților și înaintașilor săi, români ortodocși din părțile Bihorului.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- 1 noiembrie 1997, P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela Facultății de Teologie din Sibiu, hirotonind întru preot pe C. diacon Oprișiu Ioan.
- P. S. Sa a săvârșit Taina Cununii tânărului teolog Ispas Cristi, robind cuvânt de învățătură, iar seara a săvârșit Vecernia la Catedrală.
- 2 noiembrie, 1997, P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Cuv. Paraschiva” din parohia Ticușu Nou, prot. Rupea și Sf. Liturghie arhierescă, robind cuvânt de învățătură.
- În aceeași zi, P. S. Sa a cercetat și parohiile: Comana de Sus, Chrihalma din prot. Rupea și Șercaia, prot. Făgăraș.
- Seara, P. S. Sa a luat parte la Conferința cu tema „Tineretul și rugăciunea” susținută de către I. P. S. SERAFIM, Mitropolitul Europei Occidentale, în Casa de cultură din Făgăraș.
- 4 noiembrie 1997, P. S. Sa s-a întâlnit la Mănăstirea Recea cu P. S. ANDREI, episcopul Alba-Iuliei.
- 5 noiembrie, 1997, P. S. Sa a luat parte la Ceremonia de deschidere a exercițiului NATO „Cooperative Determination” '97, organizat de Comandamentul Forțelor Aliate din Europa de Sud, ceremonie ce a avut loc la Sibiu în prezența d-lui președinte al României, EMIL CONSTANTINESCU.
- Seara a slujit Vecernia la Capela Facultății de Teologie.
- 6 noiembrie, 1997, P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala „Sf. Împărați” din Agnita, după care a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Agnita.
- În aceeași zi P. S. Sa a vizitat și parohiile Sf. Nicolae-Agnita, Vecerd, Fofeldea, Țichindeal și Bărghiș din prot. Agnita, precum și mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” de la Valea Hărtibaciului.
- 7 noiembrie 1997, P. S. Sa a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- 8 noiembrie, 1997, P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a Capelei cu hramul „Sf. Arhangheli” de la Seminarul Teologic Făgăraș și Sf. Liturghie arhierescă, robind cuvânt de învățătură. Teologul Vasile Stan, profesor la același Seminar, a fost hirotonit diacon.
- În aceeași zi, P. S. Sa a făcut o vizită la Mănăstirea „Sf. Apostoli” de la Cârțișoara, iar seara a slujit Vecernia la Catedrala mitropolitană.
- 9 noiembrie, 1997, P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Nicolae” din Tâlmăciu, robind cuvânt de învățătură. C. Diacon Vasile Stan a fost hirotonit întru preot pe seama Capelei Seminarului Teologic din Făgăraș.
- În aceeași zi, P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a locului viitoarei biserici cu hramul „Sf. Arhangheli” din Tâlmăciu II, robind și aici un cuvânt de învățătură adecvat.
- A vizitat șantierul bisericii „Sf. Nicolae” (cartier Mihai Vi-teazu) și biserica „Sf. Antonie” din Sibiu, iar seara a săvârșit Vecernia la Catedrală.
- 10 noiembrie, 1997, P. S. Sa a săvârșit slujba de înmormântare a credincioasei Susana Ciorogaru din Tâlmăcel, prot. Avrig, robind cuvânt de mângâiere familiei îndoliată.
- În aceeași zi, P. S. Sa a vizitat biserica monument istoric „Sf. Nicolae” din Turnu Roșu, aflată în șantier de restaurare a picturii și a săvârșit acolo slujba Vecerniei.
- 11 noiembrie, 1997, P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din Protopopiatul Mediaș.
- În aceeași zi a primit la Reședința Mitropolitană din Sibiu delegația oficială a Comandamentului Forțelor Aliate din Europa de Sud, condusă de gen. Giuseppe Ardito.
- Seara a slujit Vecernia la Catedrala din Sibiu.
- 12 noiembrie, 1997, P. S. Sa a prezidat lucrările conferinței preoțești din Protopopiatul Sibiu.
- În aceeași zi P. S. Sa a făcut o vizită la Tg. Mureș.
- 13 noiembrie, 1997, P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din Protopopiatul Brașov, după care a vizitat șantierul noilor biserici aflate în construcție în cartierele brașovene: Noua, Răcădău, Steagu Roșu, precum și parohia Vlădeni, prot. Brașov.

Pr. VALENTIN SICOE

IN MEMORIAM:

Prof. Axente Creangă

1903—1997

Este dureros să vorbești despre un prieten bun de ziua morții lui, este greu să deslușești complexul de însușiri ale profesorului Axente Creangă, ca om, ca profesor, soț ideal, tată iubitor de copii, mare român și bun creștin.

Actualizând prezența sa în mijlocul nostru amintim că s-a născut în 15 septembrie 1903 la Sânpetru — Brașov. A urmat liceul „Andrei Șaguna” din Brașov, facultatea de Matematică-Fizică din Cluj, devenind profesor la Brașov, doi ani, apoi trei ani la Școala normală (pedagogică) a Bisericii din Sibiu, după aceea, până în 1948, profesor la liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, de unde a fost în-

laturat de regimul despre care se vorbește la perfectul istoric: „A fost...”. A lucrat doi ani la Întreprinderea „Balanta” din Sibiu, a stat doi ani șomer, ca, în sărșit, să fie iarăși înțersat în învățământ la Avrig.

A publicat multe studii în revistele de specialitate și în altele. Menționăm: Matematicile lui Gheorghe Lazăr și Biblioteca lui Gheorghe Lazăr, publicate în Revista Teologică.

L-am cunoscut la vârsta copilăriei, ca elev la liceul „Andrei Șaguna” din Brașov și de atunci drag mi-a fost toată viața, pentru că era un om spre tot lucrul bun gătit.

Veșnică să-i fie amintirea.

Prof. NICOLAE NEAGA

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român”, pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice” de 20 000 lei. Bani se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Mitropolitul Moldovei, I. P. S. Daniel, s-a întâlnit la Iași cu președintele României și cu președintele Moldovei, domnul Petru Lucinski. Președintele Constantinescu s-a recules mai întâi în fața raclei Sf. Cuvioase Parascheva, după care discuțiile au avut loc la Reședința Mitropolitană. Discuțiile au avut loc pe tema relațiilor cu Patriarhia Rusă, pentru recunoașterea ei în contextul eclesial din Basarabia.

Cu domnul Petru Lucinski a avut loc o scurtă întâlnire cu prilejul primirii la Regia Romtelecom din Iași. Domnul Petru Lucinski a arătat că a fost rugat să discute cu Patriarhul Moscovei în această problemă. (Revista „Viața Cultelor”, Buletin Săptămânal, Anul VI, nr. 245/5.XII. 1997).

Nu se știe însă care este în prezent problema recunoașterii Bisericii Române din Basarabia, deoarece în ultima vreme am văzut că problema recunoașterii acesteia este din nou refuzată de autoritățile de la Chișinău. Să mai așteptăm să vedem ce se întâmplă acolo și care este poziția Mitropolitului Petru în legătură cu această problemă. Se pare că situația I. P. S. Petru este din nou pusă în discuție de autoritatea de la Chișinău. Urmează noi intervenții la Consiliul European pentru clarificarea acestei situații, când vom fi și noi interesați de soluțiile oferite, pentru că I. P. S. Petru a fost încurajat de Europa să facă demersurile care încă o dată s-au dovedit false. Să sperăm că noua intervenție a forurilor Europene vor găsi noi soluții acestei probleme.

● Nicolae Trofin: „Strategia diabolică a forțelor oculte pentru instaurarea noii ordini mondiale”, Editura Risoprint, Cluj-Napoca 1997, volumul I (321 pg.). Este greu să te descurci într-o asemenea carte. Știe prea multe și spune tot ce știe. Ba mai rămâne ceva și pentru un alt volum.

● Jean François Lyotard publică „Fenomenologia”, editura „Humanitas”, București 1997, ed. a XI-a (115 pg.). „Filozof al postmodernismului, Jean François Lyotard propune o condensată introducere în terminologie. Prezentării ideilor filozofice ale lui Husserl i se adaugă iradierea fenomenologiei către științele umane: psihologie, sociologie, istorie. Spirit polemic, Lyotard dă o interpretare vie și incitantă problemelor pe care le-a ridicat fenomenologia de la începutul secolului și până în prezent”.

Este de la sine înțeles că tratează ideile moderne ale filozofiei lui Husserl, încercând o aducere a lui în contemporaneitate. O recomandăm cititorilor lui Husserl, cu încredințarea că ei vor pătrunde mesajul, ceea ce dorim din toată inima.

● În Editura „Pelerinul” din Iași, a apărut în 1997 „Învățătură și proorocii” de Cuviosul Nil Atonitul. Cuviosul Nil s-a născut în anul 1612, și a murit în anul 1692. A fost în Sf. Munte al Athonului. După cum se vede dintr-o scurtă introducere, el a fost descoperit în urma unor minuni la 1815, într-o peșteră, de unde au fost luate sfintele lui moaște și duse în Lavra Vatoped.

Cartea are 125 file și adună în ea mai multe istorioare duhovnicești, printre care: Pilda iederii, Boierul Raguill, Povestire înfricoșată, Strămoșul Adam, Pentru tăcere, Pentru al optulea sobor, Pentru diavoli, Pentru priveghere și praznice, Pentru cel ce se pocăiește, Monahii veacului de acum, Un monah nevoitor, și altele, toate folosite pentru tinerii monahi.

O recomandăm cu plăcere pentru monahii din vremea noastră, ca fiind opera unui viețuitor al Muntelui Athos din părțile noastre. El mai este numit și Izvorătorul de mir.

● Domnul profesor universitar Dr. Aurelian Bondrea publică în Editura Fundației „România de mâine”, București, 1997, volumul „Sociologia opiniei publice și a mass-media” (309 pg.). Este, fără îndoială, una din cărțile bune pusă la dispoziția studenților de profesorul lor. Se ocupă de sociologia opiniei publice și apoi de sociologia mass-media, ramură a sociologiei. Este preocupat de sociologia mass-media pe care o verifică prin sociologia opiniei publice. Se ocupă de definiția opiniei, de atitudine și opinie, și în legătură cu acestea de cunoștință, judecată, valoare. Apoi se ocupă de conceptul de public, de caracteristicile lui, apoi de opinia publică, de natura, structura și trăsăturile ei, și apoi de prejudecăți, stereotipuri, rumori și zvonuri. Cuprinde în felul acesta funcțiile complete ale opiniei publice.

Este o carte foarte bună pe măsura studenților săi. Tratează și alte probleme legate de opinia publică, așa fel încât face din volumul său o adevărată trecere în revistă a întregii probleme.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P. S. Visarion Rășinăreanu — episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU